

REFERENCES

1. Bubnyi, P. (1995), *Ridnoho kraiu litopysets* [The native chronicler of edge], *Ternopil* [Ternopil], no. 4, pp. 69–70. (in Ukrainian).
2. Demkiv, B. (1985), *Shukach skarbiv: Shtrykhy do tvorchoho portreta* [Treasure Hunt: Strokes for creative portrait], *Rovesnyk* [Contemporary], October 12. (in Ukrainian).
3. Dzoban, O. (1998), *Medvedyk Petro Kostovych* [Medvedyk Petro Kostovych], *Ukrainska zhurnalistyka v imenakh* [Ukrainian journalism in names], edited by M. Romaniuk, Lviv, Vol. 5, pp. 200–206. (in Ukrainian).
4. Dobrovolskyi, M. (1996), “Zmalku ne baidykuiu”. *Interviu korespondenta z P. Medvedykom* [“From childhood not Sit” Interview with P. Medvedyk], *Vilne zhyttia* [Free life], April 5. (in Ukrainian).
5. Dobrovolskyi, M. (1989), *Silskyi entsyklopedyst* [Village encyclopaedist], *Vilne zhyttia* [Free life], July 23. (in Ukrainian).
6. Medvedyk, P. (1976), *Aktor, rezhysler, pedahoh. Do storichchia z dnia narodzhennia Y. D. Stadnyka* [Actor, director and teacher. The centenary of the birth of J. D. Stadnyk], *Vilne zhyttia* [Free life], March 20. (in Ukrainian).
7. Medvedyk, P. (1988), *Dva kryla talantu. Do storichchia z dnia narodzhennia Sofii Stadnykovoï* [Two Wings of talent. The centenary of the birth of Sophia Stadnykova], *Vilne zhyttia* [Free life], September 16. (in Ukrainian).
8. Medvedyk, P. (1981), *Z kohorty nezabutnykh. 100 rokiv vid dnia narodzhennia K. A. Rubchakovoï* [Of the cohort unforgettable. 100 years since the birth of K. Rubchakova], *Vilne zhyttia* [Free life], April 29. (in Ukrainian).
9. Medvedyk, P. (1986), *Kriz use zhyttia. Do 90-richchia z dnia narodzhennia S. Shahaidy* [Through all his life. On the 90-th anniversary of S. Shahayda], *Vilne zhyttia* [Free life], April 4. (in Ukrainian).
10. Medvedyk, P. (1982), *Kropyvnytskyi u Ternopoli* [Kropivnitskyi in Ternopil], *Vilne zhyttia* [Free life], October 3. (in Ukrainian).
11. Medvedyk, P. (1987), *Rezhysler, pedahoh, teatralnyi diiach* [Director, teacher, activist theater], *Rovesnyk* [Contemporary], February 19. (in Ukrainian).
12. Medvedyk, P. (1986), *Yaskravi hrani talantu* [Bright facets of talent] *Rovesnyk* [Contemporary], February 11. (in Ukrainian).
13. Medvedyk, P. K., Myskiv, V. Ya. and Ivanko N. K. (2001), *Teatralna Ternopilshchyna. Bibliohrafichnyi pokazhchyk* [Theatrical Ternopilshchyna. bibliographic index], Ternopil, Pidruchnyky i posibnyky. (in Ukrainian).
14. Khanas, V. (1995), *Skarbnyk Ternopilskoho kraiu* [Treasurer of Ternopil edge], *Ternopil vechirniï* [Ternopil evening], October 18. (in Ukrainian).

УДК 792.7+7.011

Анастасія Верхова

ЕСТРАДА ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ШОУ-МИСТЕЦТВА

У статті аргументовано потребу пошуку відповідника поняття “естрада” в межах закордонного мистецтвознавства, що викликана некоректним відображенням згаданого запропонованим до цього поняттям “шоу-бізнес”. У процесі дослідження віднайдено запозичений термін “шоу”, котрий опосередковано відображає певні характеристики мистецтва естради. Стаття містить аналітичний огляд запропонованих визначень терміна “шоу”, що спричинив потребу уточнити поняття “естрада” як окремих вид мистецтва в межах майбутнього терміну, запропонованого закордонному мистецтвознавству як заміник. З цією метою використано поняття “мистецтво”, котре виконуватиме функцію конкретизації для розгалуженої сфери поширення поняття “шоу”. Відповідно, наведено

визначення терміна “шоу-мистецтво” (“show-art”), запропонованого як закордонний заміник поняття “естрада”.

Ключові слова: естрада, шоу, мистецтво, шоу-бізнес, шоу-мистецтво.

Анастасія Верхова

ЭСТРАДА КАК ОСОБЕННАЯ ФОРМА ШОУ-ИСКУССТВА

В статье аргументирована необходимость поиска соответствия понятия “эстрада” в рамках зарубежного искусствоведения, которая вызвана некорректным отображением упомянутого предлагаемым до этого понятием “шоу-бизнес”. В процессе исследования обнаружен заимствованный термин “шоу”, который косвенно отражает определенные характеристики искусства эстрады. Статья содержит аналитический обзор предложенных определений термина “шоу”, вызвавший необходимость уточнить понятие “эстрада” как отдельный вид искусства в рамках будущего термина, предложенного зарубежному искусствоведению в качестве заменителя. С этой целью использовано понятие “искусство”, которое будет выполнять функцию конкретизации для разветвленной области распространения понятия “шоу”. Соответственно, приведено определение термина “шоу-искусство” (“show-art”), предложенного в качестве зарубежного заменителя понятия “эстрада”.

Ключевые слова: эстрада, шоу, искусство, шоу-бизнес, шоу-искусство.

Anastasiya Verkhova

ESTRADA AS A SPECIAL FORM OF SHOW-ART

Estrada is a specific sort of art that needs a profound investigation. This need is caused by its basic demands and all constituents of estrada should adhere to them. One of the most vital characteristics of estrada is its relevance. It refers not only to subject area of events, technical equipment, means of expression, but also methodological basis of theoretical aspect of the issued sort of art. The notion of estrada is relevant only for the studies of art for the countries belonging to the post USSR camp. Although openness and inclination to theoretical basis of foreign studies of art caused the need for its adaptation and search of appropriate equivalents. This need is also amplified by incorrect substitution of the notion “estrada” by the equivalent “show business”.

The investigation results in the suggestion to use the term “show” which mediately reflects certain characteristics of the art of estrada. Although among all investigations deals with borrowed terminology that came to print there is none which gives exhaustive information. The issue of correlation of notions Estrada and show art is covered by O. Goncharuk. Particular aspects are of show program are researched by A. Cherednikova and O. Lytvynenko, V. Chaunin, N. Scorochod. The television aspects are viewed by A. Salichova, E. Shestakova and others. Although even among the great amount of already existing researches there is none which proposes a relevant synonym to the term Estrada which would reflect all the particularities that are inherent to the notion of it.

The article contains analytical approach upon the offered equivalents of the term “show” as ones that are quite close to the traditional usage of the term estrada. However, it was found out that the notion show covers cultural aspect of social life which is implemented in life as a vivid performance aiming at entertaining and shaped in an esthetic way. Although, it's not limited by the sphere of art. So, it has been suggested to use the word show as a part of a future term to specify the sphere of usage of the term show. The article dwells upon the definitions of the term show art which is offered as a substitute of the term Estrada. So, show art is a special way of modifying the reality with the purpose of creating esthetic reflection of acute events of social life in form of a fictional unit. The key characteristics of show art is its great involvement (in terms of spectaculars and ones who create it) interactive quality, openness, vivid external characteristics, great amount of different means of expression, limited time duration, no attachment to a specific space, entertaining goal.

Key words: estrada, show, art, show business, show-art.

На сучасному етапі стрімкий розвиток естрадного мистецтва займає чільне місце в системі розвитку видовищних видів мистецтва і є самостійним явищем художньої культури. Широка популярність у масових колах різноманітної специфіки змушує естраду миттєво реагувати на суперечливі естетичні вимоги й уподобання різних верств населення за соціальним, віковим, освітнім і національним складом. Масовість аудиторії естради, її різноманітність, необхідність поєднання в естрадній творчості розважальної і виховної функцій, – висуває специфічні вимоги до продукту та виробника естрадного мистецтва, обтяжуючи його своєрідною відповідальністю.

Паралельне тяжіння до запозичення здобутків закордонної теорії і практики мистецтвознавства, продиктоване новими вимогами часу, спричиняє виникнення суперечливих термінів, а отже, й потребу їх дослідження й адаптації в межах сформованих наукових основ. Відповідно, видова заміна певних термінів має наслідком втрату автентичного значення такими специфічними поняттями, як “естрада”. Проте відкритий діалог із закордонними представниками наукової думки є каталізатором для пошуку відповідників без втрати смислового значення, адже запропоноване до цього поняття “шоу-бізнес” не відображає повноти естрадного мистецтва, а в деяких аспектах навіть суперечить йому. Але запозичене й інтегроване у сферу українського мистецтвознавства поняття “шоу” може бути розглянуте не лише як одна з форм естрадного мистецтва, а й як дотичний закордонний аналог радянського поняття “естрада”, проте з деякими доповненнями.

Спектр наявних досліджень популярного поняття “шоу” є досить широким, що обумовлено активним використанням його у різноманітних напрямках розвитку культури. Видова диференціація починається з виникнення понять вузької класифікації (скетч-шоу, теле-шоу, реаліті-шоу, тренд-шоу, ток-шоу, шоу-програма, політичне шоу) й прямує до означення масштабніших утворень шоу-бізнесу і шоу-цивілізації. Відповідно, дотичною до даного дослідження є робота О. Гончарук [2], присвячена ототожненню й частковому заміщенню понять “естрада” і “шоу-бізнес”: “естрада і шоу-бізнес – це два паралельні потоки, що існують самі по собі. Один – диференційований, орієнтований на продаж, бізнес, просування імен як товару на ринок, який приносить великі дивіденди тим, хто цим займається – продюсерам, а є інший тип естради, досить самодостатній і естетичний, який не залежить від індустрії бізнесового типу” [2, с. 15]. Проте дане дослідження лише констатує різнобічність обраних понять, не пропонуючи можливих варіантів для заміщення терміна “естрада” за кордоном.

Доволі неординарним є запропоноване С. Ільченком [5] поняття “шоу-цивілізації”, яке він трактує як сучасну систему “...інформаційних зв’язків у соціумі, котрі характеризуються суперечливими взаєминами між екранною реальністю й емпіричною дійсністю внаслідок домінування візуальних каналів розповсюдження масової інформації й конфліктної взаємодії у практиці медіа об’єктивних і суб’єктивних факторів” [5, с. 17].

Методології організації шоу-програм присвячені роботи А. Череднікової та О. Литвиненко [7], драматургічні особливості шоу-програм розглядають В. Хаунін [13] і Н. Скороход [10]. Історичний розвиток прототипів шоу, а також шоу як особливу форму псевдокомунікації і каталізатор трансформації культурних цінностей досліджує В. Стаматов [11; 12].

Окрему ланку формують праці, присвячені телевізійним форматам шоу (ток-шоу, теле-шоу, реаліті-шоу), які досліджували О. Саліхов [9], Е. Шестакова [14] та інші. Х. Грдзелідзе аналізує взаємопроникнення шоу-бізнесу як з боку видовищної складової “шоу”, так і в плані комерціалізації “бізнесу” в сферу театральної діяльності [3].

Мета статті – дослідним шляхом виявити можливість заміщення поняття “естрада” у закордонному мистецтвознавстві на поняття “шоу-мистецтво”, заперечуючи у даному випадку синонімічний ряд “естрада”–“шоу-бізнес”.

Активний розвиток технічного оформлення і засобів виразності естрадного мистецтва спровокував видозміну якісних характеристик та художньої специфіки естрадних форм, орієнтиром для яких, відповідно, став принцип видовищності з певною втратою суттєвості. Проте безапеляційно стверджувати, що причиною такої зміни вектора спрямованості стала лише технічна удосконаленість ключових елементів, було б провокативно й нелогічно. “Однак можна стверджувати, що на межі ХХ–ХХІ ст. виникає гостра дихотомія або антитеза двох

напрямів еволюції естрадного мистецтва: один – технологічний, масмедійний, комунікативний, експресивний, а інший, навпаки, локальний, пов'язаний з етнокультурними резерваціями, певною мірою втечею від суспільства, світу і презентує всі ті екологічні ренесанси, що відбулися у сфері культури та естради зокрема” [2, с. 14].

Стрімкий розвиток науки і техніки; зміна полюсів тематики всіх видів мистецтва; перетворення вибагливого глядача на масового споживача розтиражованої продукції; розкриття усіх деталей поетапної творчості з втратою “таїни” мистецтва; спрямованість на зовнішню форму, що компенсується спрощенням внутрішнього змісту – неповний перелік змін, які відбулися на межі ХХ–ХХІ століть і спричинили повну переорієнтацію й видозміну мистецтва естради в цілому. Проте не варто заперечувати двобічність змін такого плану: науково-технічна революція має своїм результатом створення нового технічного оснащення сцени, новітніх приладів освітлення, прогресивних приладів відео-проекції та відтворення, удосконаленого музичного обладнання, специфічних пристроїв, що позитивно впливають на розважальність видовища.

“В останні роки під впливом комерціалізації естради, шоу-бізнесу пишним цвітом розквітли різноманітні грандіозні видовища за участю естрадних зірок. Шоу-бізнес, що виник і поширився в останні роки, котрий використовує найсучасніші досягнення техніки в галузі звукопідсилювальної, звукосинтезуючої, світлової апаратури, грандіозні просторові декорації, створює вражаючі сучасні видовища” [8, с. 10]. Згадані видовища, орієнтовані на розважальність і феєричність, спираються на синтез різноманітних видів мистецтва, неочікуване поєднання форм яких створює у свідомості глядача ефект вибуху. Але при цьому мистецтво естради залишається унікальним й автентичним, воно не розчиняється в інших серйозних сферах мистецтва, а навпаки, продовжує еволюціонувати, постійно шукати нові напрямки оновлення й удосконалення.

Отже, впродовж свого існування сучасне естрадне мистецтво підтримує дві тенденції: до автономізації і до інтеграції. Інтеграція у сферу естрадного мистецтва відбувається в плані не лише творчих складових, а й теоретичних елементів. Відповідно, інформаційна відкритість і прагнення до вдосконалення пострадянського спадку в галузі мистецтвознавства спричинили запозичення закордонних понять, одним із яких є “шоу”. Відомо, що термін “естрада” у звичному для нас значенні притаманний лише пострадянському простору, а запозичений закордонний термін “шоу-бізнес” не може повноцінно передати його автентичність. Тому в даному дослідженні зроблено спробу визначити можливість використання поняття “шоу-мистецтво” (“show-art”) як означення естрадного і як специфічний синонім терміна “естрада” у сфері закордонного мистецтвознавства.

У перекладі з англійської термін “шоу” (show) має кілька визначень: показувати, вистава, показ, виставка, видовище. У даному випадку найкоректнішим стосовно запропонованого суб'єкта означення є останній варіант. Звернемося до деяких енциклопедичних видань, котрі містять визначення терміна “видовище”. “Глумачний словник живої великоросійської мови” В. Даля 1866 року видання пропонує наступне визначення: “видовище – випадок, подія, видима очима, все, що розглядаємо, на що дивимося уважно...” або “театральна вистава, театр” [4, с. 686]. Відповідно, видовище – це специфічне видиво, котре привертає увагу публіки.

Проте в процесі розвитку означений термін набув розширеного значення, котре знаходимо в “Енциклопедичному словнику” Ф. А. Брокгауза та І. А. Ефрона 1894 року: “До публічних видовищ і звеселянь належать: вистави, концерти, бали і маскаради в усіх театрах, як імператорських, так і приватних, у цирках, клубах, садах і взагалі у всякого роду громадських місцях, виставки і базари з музикою, приватні музеї, літературні та музичні ранки і вечори, живі картини, скачки, перегони, гонки, звіринці, стрільбища, каруселі, гойдалки. Якщо з цього списку викреслити те, що історично застаріло, й залишеного буде достатньо. Вийде, що видовище – це все, що розглядаємо, на що дивимося уважно” [1].

Запропоновані Ф. Брокгаузом та І. Ефроном приклади, що виступають поясненнями, застаріли. На даному етапі розвитку термін “шоу” активно використовують у сфері культури, тому він має в словнику з естетики наступне пояснення: “Шоу (англ. Show – видовище, показ) –

вистава у широкому сенсі слова, котра на Заході нерідко супроводжує проведення певних заходів у суспільному або культурному житті, наприклад, конкурс краси, вручення театральних, літературних премій і т. п. Артизація й інші прояви “масової культури” зміщують акценти в бік зовнішніх ефектів, покликаних прикрашати зміст тих подій, що відбуваються. Артизації належить особлива роль у перетворенні навіть партійних з’їздів (наприклад, у США) на своєрідні шоу-різновиди карнавального чи циркового видава з масками й ковпаками для їх учасників, з хлопавками, дудками, серпантином і т. д.” [15, с. 403].

Отже, поняття “шоу” охоплює культурну частину суспільного життя, зовнішньо оформлену як ефектне видовище, що має розважальний результат і естетичний формат, проте не обмежену сферою мистецтва. У даному випадку це є принциповим аспектом, адже сам термін “культура” має широкий спектр визначень, серед яких: усе, що створено людиною в процесі освоєння світу і себе у цьому світі. Натомість, естрада виступає як вид мистецтва, тому для більшої достовірності варто використовувати саме словосполучення “шоу-мистецтво”.

Вагома роль у шоу, що спрямоване на широкі кола споживачів, його організатори надають зовнішній атрибутиці, феєричності, залученню новітніх технологій у сфері сценічного оснащення, специфічних засобів виразності. Тому поняття “шоу” часто використовують для означення беззмістовної, але видовищної складової свята, вистави, заходу. Проте, “коли ми говоримо сьогодні “видовище”, мається на увазі зовсім не зрада суворим смакам, здешевлення й пошлість. Мається на увазі яскравість, незвичайність, несподіваність враження, азарт, що охоплює глядача, хвилювання, сміх...” [6, с. 121]. Отже, шоу може трохи неповно відображати сутність поняття “естрада”, адже відповідає вимогам видовищності, прямого контакту із глядачем, масовості, актуальності, що притаманні естрадному мистецтву. “Тут шоу як видовище та естрада ототожнюються. Це й надає підстави дослідникам вважати, що естрада “усувається” шоу” [2, с. 15]. Але для того, щоби більше конкретизувати й обмежити варіативність запропонованого аналогу, потрібно означити сферу застосування, а отже, відобразити у ньому естраду як вид мистецтва.

“Мистецтво – вид духовного освоєння дійсності суспільною людиною, що має метою формування й розвиток її здатностей творчо перетворювати навколишній світ і саму себе за законами краси” [15, с. 118]. Мистецтво, як і шоу, проникає в усі складові життя людини, взаємодіє з різними його проявами і формами. Проте, якщо шоу покликане урізноманітнити, звеселити, забарвити, то функція мистецтва – переосмислити, перетворити на художній елемент й естетизувати конкретний прояв життя. Встановлено, що мистецтво поділяється на певні види, які, однак, не існують окремо один від одного, вони покликані функціонувати у тісному зв’язку, синтезуючись і перероджуючись у нові прояви. Естрада за однією із запропонованих класифікацій належить до видовищних мистецтв (один з варіантів перекладу англійською – “showy art”). Відповідно, зв’язок між шоу і мистецтвом встановлено, залишається осмислити й охарактеризувати поняття “шоу-мистецтво” з огляду на запроповану функціональну мету – бути аналогом у закордонному мистецтвознавстві й відображати поняття “естрада”.

Відповідно, шоу-мистецтво (show-art) – особливий спосіб творчого перетворення дійсності людиною з метою створення естетичного відображення актуальних подій суспільного життя у формі художнього цілого. Ключовими характеристиками шоу-мистецтва є масовість (як глядацької аудиторії, так і творців видовища), інтерактивність, відкритість, особлива зовнішня ефектність, насиченість різноманітними засобами виразності за порівняно обмеженої тривалості у часі, неприв’язаність до конкретного сценічного майданчика, розважальний ефект.

Отже, процес інтеграції й асиміляції закордонної термінології з галузі мистецтвознавства створює потребу її ґрунтовного осмислення. Відкритість та можливість взаємного обміну потребує натомість створення відповідної термінології, котра матиме своє пояснення й достовірно передаватиме означуване слово. Неточність відтворення поняття “естрада”, яке не має закордонних аналогів, запропонованим поняттям “шоу-бізнес”, дало поштовх для активних пошуків можливих варіантів заміни. Ним стало поняття “шоу-мистецтво”, яке наближено відтворює усі ключові аспекти естрадного мистецтва на сучасному етапі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брокгауз Ф. А., Ефрон И. А. Энциклопедический словарь [Электронный ресурс] / [Под ред. И. Е. Андреевского, К. К. Арсеньева, Ф. Ф. Петрушевского]; Изд. Ф. А. Брокгауз [Лейпциг], И. А. Ефрон [Санкт-Петербург]. – Санкт-Петербург : Семеновская Типо-Литография И. А. Ефрона, 1890–1907. – Т. 1–41А [1–82], доп. 1–2А [1–4]. – Режим доступа: <http://www.vehi.net/brokgauz/> (последняя дата обращения: 10.10.2016). – Название с экрана.
2. Гончарук О. Экранний видовищний синтез естрадного мистецтва / О. Гончарук // Студії мистецтвознавчі. Число 3 (35). Театр. Музика. Кіно. – Київ : ІМФЕ, 2011. – С. 14–19.
3. Грдзелидзе Х. Д. Театр и шоу-бизнес / Х. Д. Грдзелидзе // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. Аспирантские тетради. – СПб., 2008. – № 24 (55). – С. 71–77.
4. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка / В. И. Даль. – В 4 т. – Т. 1: А–З. – Москва : РИПОЛ классик, 2006. – 752 с.
5. Ильченко С. Н. Политическая изнанка шоу-цивилизации: иллюзии свободы слова и информационная война / С. Н. Ильченко // Коммуникативные исследования. – Омск : Омский государственный университет им. Ф. М. Достоевского, 2014. – № 2. – С. 16–22.
6. Конников А. П. Мир эстрады / А. П. Конников. – Москва : Искусство, 1980. – 272 с.
7. Литвиненко О. С. Моделирование как основа постановки современных концертно-зрелищных программ / О. С. Литвиненко, А. А. Чередниченко // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – Москва : Академия естествознания. – 2015. – № 5–1. – С. 144–147.
8. Рубб А. А. Феномен эстрадной режиссуры. Опыт исследования / А. А. Рубб. – Москва : Луч, 2001. – 230 с.
9. Салихов А. Ю. Пути влияния ток-шоу на формирование мировоззрения / А. Ю. Салихов // Вестник ЧелГУ. – Челябинск : Челябинский государственный университет. – 2013. – № 22 (313). – С. 124–131.
10. Скороход Н. С. Классическая драматургия как основа сценического воспитания режиссера театрализованных шоу программ / Н. С. Скороход // Труды СПбГУКИ. – Санкт-Петербург : Санкт-Петербургский государственный университет культуры и искусств, 2012. – Т. 194. – С. 114–120.
11. Стаматов В. В. Исторические прототипы современных шоу / В. В. Стаматов // Ученые записки Тамбовского отделения РоСМУ. – Тамбов : Тамбовское региональное отделение Общероссийской общественной организации “Российский союз молодых ученых”, 2014. – № 2. – С. 150–156.
12. Стаматов В. В. Шоу как катализатор трансформации культурных ценностей / В. В. Стаматов // Аналитика культурологии. – Тамбов : Тамбовский государственный университет имени Г. Р. Державина, 2008. – № 12. – С. 251–254.
13. Хаунин В. Г. Методики развития сценарных навыков режиссеров и продюсеров театрализованных шоу-программ / В. Г. Хаунин // Труды СПбГУКИ. – Санкт-Петербург : Санкт-Петербургский государственный университет культуры и искусств, 2012. – Т. 194. – С. 121–132.
14. Шестакова Э. Г. Острота ситуации: пересечение медийной и театральной культур в реалити-шоу / Э. Г. Шестакова // Новый филологический вестник. – Москва : Изд-во Ипполитова, 2012. – № 3 (22). – С. 116–125.
15. Эстетика : словарь / Абрамов А. И. и др. ; [Под общ. ред. А. А. Беляева]. – Москва : Политиздат, 1989. – 445 с.

REFERENCES

1. Brokgauz, F. and Efron, I. (1890–1907), “*Entsiklopedicheskiy slovar*” [Encyclopedic dictionary], Sankt-Petersburg, Semenovskaya Tipo-Litografiya I. A. Efrona, Vol. 1–41 A, available at: <http://www.vehi.net/brokgauz/> (access October 10, 2016).

2. Goncharuk, O. (2011), *Ekranni vydovyshchnyi syntez estradnoho mystetstva* [Screen spectacular synthesis of pop art], *Studii mystetstvoznavchi. Teatr. Muzyka. Kino* [Studies of art. Theatre. Music. Cinema], no. 3 (35), M. T. Rylskiy Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology NAS of Ukraine, Kyiv, pp. 14–19. (in Ukrainian).
3. Grdzeliidze, Kh. (2008), Theatre and show-business, *Izvestiya RGPU im. A. I. Gertsena* [Izvestiya: Herzen University Journal of Humanities & Sciences], no. 55, Sankt-Petersburg, pp. 71–77. (in Russian).
4. Dal', V. (2006), *Tolkovyy slovar' zhivogo velikoruskogo yazyka* [Explanatory dictionary of live great russian language], 4 volumes, T. 1: A–Z, Moskva, RIPOL klassik. (in Russian).
5. Il'chenko, S. (2014), Political seamy side of show-civilization: the illusion of free speech and the information war, *Kommunikativnye issledovaniya* [Communication studies], no. 2, Omsk F. M. Dostoevsky State University, Omsk, pp. 16–22. (in Russian).
6. Konnikov, A. (1980), *Mir estrady* [World of estrada], Moskva, Iskusstvo. (in Russian).
7. Litvinenko, O. and Cherednikova, A. (2015), Modeling as a basis for modern concert performances and entertainment programs, *Mezhdunarodnyy zhurnal prikladnykh i fundamental'nykh issledovaniy* [International journal of applied and fundamental research], no. 5–1, Russian Academy of Natural Sciences, Moscow, pp. 144–147. (in Russian).
8. Rubb, A. (2001), The phenomenon of pop directing. Experience of research, Moskva, Luch. (in Russian).
9. Salikhov, A. (2013), Ways of influence of a talk show on the formation of world view, *Vestnik ChelGU* [Bulletin of Chelyabinsk State University], no. 22 (313), Chelyabinsk State University, Chelyabinsk, pp. 124–131. (in Russian).
10. Skorokhod, N. (2012), Classical drama as the basis of the stage education of director of theatrical show programs, *Trudy SPbGUKI* [Proceedings of the St. Petersburg state university of culture and arts], Vol. 194, St. Petersburg state university of culture and arts, St. Petersburg, pp. 114–120. (in Russian).
11. Stametov, V. (2014), Historical prototypes of the modern show, *Uchenye zapiski Tambovskogo otdeleniya RoSMU* [Scientific notes of the Tambov regional office of the All-Russian public organization “Russian Union of Young Scientists”], no. 2, Tambov regional office of the All-Russian public organization “Russian Union of Young Scientists”, Tambov, pp. 150–156. (in Russian).
12. Stametov, V. (2008), The show as a catalyst for the transformation of cultural values, *Analitika kul'turologii* [Cultural research analytics], no. 12, Tambov G. R. Derzhavin State University, Tambov, pp. 251–254. (in Russian).
13. Khaunin, V. (2012), Techniques for development of scenario skills of directors and producers of theatrical show programs, *Trudy SPbGUKI* [Proceedings of the St. Petersburg state university of culture and arts], Vol. 194, St. Petersburg state university of culture and arts, St. Petersburg, pp. 121–132. (in Russian).
14. Shestakova, E. (2012), The sharpness of the situation: the intersection of media and theatrical crops in reality show, *Novyy filologicheskiy vestnik* [The new philological bulletin], no 3 (22), Moscow: Publishing House by Ippolitov, pp. 116–125. (in Russian).
15. Abramov, A. et al. (1989), *Estetika: slovar'* [Esthetics: dictionary], Belyaeva, A. (Ed.), Moscow, Politizdat. (in Russian).